

DE DAG DAT DE WEDVLUCHTEN STOPTEN...

Fragmenten uit de geschiedenis van meer dan 150 jaar Geraardsbergse duivenbonden

Deel 1 De negentiende eeuw tot... 1918

Dirck SURDIACOURT

Zo was het vaak... Na een eerste onderonsje en enkele spontane vergaderingen bij pot en pint, kreeg de idee om lokaal een eigen duivenmaatschappij te stichten al snel concrete invulling. Een ondernemende cafébaas-duivenliefhebber zorgde voor de logistieke ondersteuning: een zaaltje (ons duivenlokaal) en vanzelfsprekend vers getapt bier. Een duivenbond was geboren en de eerste wedvluchten konden starten.

Helaas, de hoogdagen van vele duivenmaatschappijen zijn voorbij. De laatste Geraardsbergse duivenmaatschappij Recht voor Allen, sloot bij gebrek aan leden, haar deuren eind 2014. In de deelgemeenten behoren Eerlijk Duurt Langst in Viane, De Vrijheid in Ophasselt, De Eendracht in Onkerzele, De Verenigde Duivenliefhebbers in Overboelare, De Snelvliegers in Zandbergen, De Witte Pen in Zarlardinghe en De Verenigde Boeren in Schendelbeke (voorheen in Smeerebbe-Vloezegem) tot de laatste overgebleven bonden.

Een zoektocht naar archieven: een illusie

Bij onze zoektocht naar archieven van duivenbonden is het al vlug duidelijk dat dit weinig resultaat zal opleveren. Een duivenbond heeft geen archief, tenzij heel uitzonderlijk zoals bij *Recht voor Allen* waar toenmalig voorzitter André Huwé alles nauwkeurig heeft bijgehouden. Of bij *Eerlijk Duurt Langst*, waar voorzitter Pierre De Rijst zoveel mogelijk documenten, affiches, foto's en dergelijke over deze verdwijnende volkssport in Groot-Geraardsbergen wil bewaren. Men zou verwachten dat met de oprichting van de overkoepelde *Belgische Duivenliefhebbersbond* in 1908, vandaag bekend als *v.z.w. Koninklijke Belgische Duivenliefhebbersbond* (KBDB), de nationale bond over een rijk archief zou beschikken met informatie over historische en huidige duivenverenigingen. Helaas niet! De KBDB vond het niet nodig om haar archief te bewaren.

Dan maar bij de gemeente! Vanaf de jaren 1920 worden de gemeenten immers betrokken partij. Duivenmelkers werden toen verplicht aan de burgemeester een toelating te vragen voor het plaatsen van een duivenhok en iedere duivenmelker moest hoklijsten binnengeven. Het stadsarchief bevat slechts beperkt en dan nog hoofdzakelijk administratieve documenten zoals: aanvraagformulieren voor het plaatsen van een duivenhok of lijsten met betrekking tot het heffen van een gemeentebelasting op de duivenhokken. De enige mogelijkheid die ons nog restte om de duivenmaatschappijen uit de vergetelheid te halen, was op zoek te gaan naar oude Geraardsbergse dag- en weekbladen. Een zoektocht die ons fragmentarisch

maar beperkt informatie heeft opgeleverd, net voldoende voor een eerste kennismaking met de geschiedenis van de lokale duivensport.

België als bakermat van de duivensport

Doorgaans wordt aangenomen dat de duivensport in België is ontstaan. Al in het begin van de 19de eeuw worden in Luik, Gent, Brussel en Antwerpen zogenaamde 'wedvluchten' georganiseerd. Volgens Tom Aerts, verzamelaar en historicus van de duivensport¹, wordt de eerste duivenbond *L'Esprit de Sainte Marguerite* in 1817 in Luik opgericht. In Vlaanderen gebeurt dit enkele jaren later, vermoedelijk omstreeks 1830. Het was dan ook een hele gebeurtenis voor de beperkte

De duiven werden aanvankelijk vervoerd met hondenkarren of zelfs te voet. De reis duurde verscheidene dagen. (Verzameling Pierre De Rijst)

1. http://www.aerts-leys.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=201&Itemid=85, augustus 2015.

groep duivenliefhebbers toen op 26 juli, in Parijs, 70 duiven uit het Gentse werden losgelaten.

Drie duiven van een zekere Wauters keerden al na drie uur vliegen terug op hun hok. De man kreeg een medaille met op de voorzijde de bekroonde duiven en het opschrift: "Eereprijs voor de drie duiven uit Parijs teruggekeerd in drie uren." Op de achterzijde stond: "Gegeven door de duivenliefhebbers te Gent : verleend aan de h. J. Wauters, Gent, 26 juli 1830."²

Omstreeks 1850 slaagt men er in om uit verschillende kruisingen de Belgische reisduif, de toen bekende *voyageurs-duyven*, te kweken. In de volgende jaren wordt dit ras vanuit België in Noord-Frankrijk geïntroduceerd, daarna in Nederland, Duitsland, Engeland, enz..

De sport neemt een hoge vlucht zodat vanaf de jaren 1860 de prijsvluchten systematisch vanuit Franse steden worden georganiseerd: "Wy zyn nu volop in het gety der pryskampen voor duyven. Uyt byna alle groote steden worden nu luchtoliegers naer Parys, Lyons, Tours. en nog verder verzonden, die aldaer gewoonlyk den zondag vroeg worden opgelaten. En dikwyls tegen den middag of iets later weder in Gend, Brussel, Antwerpen of elders terug gekeerd zyn."³ In 1863 wordt al op Spanje gevlogen. Zo lezen we in de Aalsterse krant *Den Dender-bode* dat vanuit Saint-Jean de Luz 192 duiven zijn losgelaten. Het merendeel bereikt de volgende morgen hun hok in Luik en omgeving.⁴ In april 1877 organiseert de Aalsterse maatschappij *Les Amis sans Chagrin* een prijskamp op Valenciennes. De inleg is 2 fr. waarvan 1 fr. voor de kosten en 1 fr. voor de prijzen.⁵ Dezelfde maatschappij organiseert in 1879 een vlucht op Clermont en

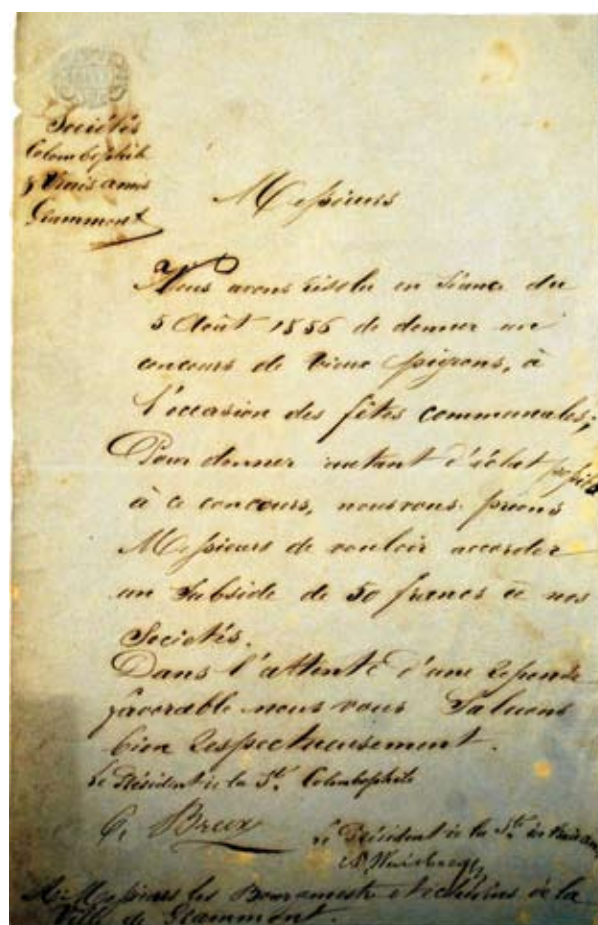
Tours. Voor Clermont bedraagt de inleg 2,5 fr. en voor Tours is dat 5 fr. per duif. Er zijn zes ereprijzen en 10 pouleprijzen te winnen.⁶

Slechte verliezers wagon hun kans...

De duivnsport is weliswaar een spel, maar het moet eerlijk gespeeld worden. Zo meldt *De Dender-bode* in mei 1864 de veroordeling van een duivenmelker die er in geslaagd was een duif van een andere duivenmelker op zijn hok te lokken en deze daar te houden. De man wordt door de correctionele rechtbank veroordeeld tot een boete van 16 fr. én een schadevergoeding van 10 fr. voor de eigenaar van de gestolen duif.⁷ Zelfs al bestaat de dreiging

van hoge boetes dan nog worden tijdens het duivenseizoen regelmatig duiven moedwillig afgeschoten. Opnieuw is het *De Dender-bode* die haar lezers informeert dat dit strafbaar is: "By deze gelegenheyt herinneren wy dat er in ons land wetelyke strafbepalingen bestaen tegen de personen die de reysduyven onder den weg zouden doodschieten. Nog maar korten tyd geleden heeft zulk geval zich voorgedaen by de regtbank van eersten aenleg te Audenaerde. Zeker P.R. had zich aen het misdryf pligtig gemaekt van te schieten in eenen groep duyven, die aen de Spoorwegstatie zyner woonplaats wierden opgelaten.

De regtbank heeft dien persoon verwezen tot 8 dagen gevang, 15 franks boete, de kosten van 't proces, en 25

In een brief van augustus 1856, vraagt de Geraardsbergse duivenbond *Les Vrais Amis* het stadsbestuur een geldelijke tegemoetkoming (Rijksarchief Gent)

2. *De Volksstem*, 29 september 1927, p. 1.

3. *Den Dender-bode*, 2 juli 1865, p. 2.

4. *Den Dender-bode*, 9 september 1863, p. 2.

5. *Den Dender-bode*, 1 april 1877, p. 4. Het lossen van de duiven gebeurt op 15 april, om 8 uur in Valenciennes.

6. *Den Dender-bode*, 20 april 1877, p. 3.

7. *Den Dender-bode*, 8 mei 1864, p. 2-3.

franks schadevergoeding aen den eygenaer der geschotene duyf.”⁸

De opkomst van Geraardsbergse duivenmaatschappijen in de 19de eeuw

Het spelen met duiven heeft uiteraard een uitgesproken sociaal karakter en vindt daardoor snel ingang als een stedelijke ontspanningsvorm met alle beperkingen van dien. Het gebrek aan achtertuinen om een duivenhok, hoe klein ook, te plaatsen, wordt met een zolderhok opgelost. Het duurt dus niet lang of deze ‘duivenmelkers’ verenigen zich in een plaatselijke maatschappij. Aalst kent al vroeg verscheidene duivenmaatschappijen zoals: *Le Progrès*, *D’Hoop*, *L’Espérance d’Alost* en *Les Amis sans Chagrin*.

Tot op vandaag is de oudste ons bekende Geraardsbergse maatschappij deze van de *Société Colombophile Les Vrais Amis*⁹. In een brief uit 1856 aan het stadbestuur gericht, vragen voorzitter Charles Wuisbecqz en Constant Brex¹⁰, een subsidie van 50 fr. voor het organiseren van een duivenwedstrijd ter gelegenheid van de zomerkermis. *Les Vrais Amis*, later vervlaamt in *De Ware Vrienden*, blijft jaren actief.¹¹

De duivensport ontwikkelt zich sterk en het aantal verenigingen neemt met rasse schreden toe, ondanks de waarschuwing van het weekblad *Den Ijker*, dat de duivenmelkerij “eene heel gevaarlijke ziekte

Twee ‘schoone’ prijsvluchten in augustus 1872: de vitessevlucht op Noyon, gevolgd door een Algemeenen duivenkampstrijd op Creil de week daarop

is”.¹² In de zomer van 1872 organiseert de maatschappij *De Vrijheid* een prijskamp op Noyon. De inleg per twee duiven bedraagt 1,50 fr., waarvan 1 fr. voor de prijzenpot en 0,50 fr. om de kosten te dekken. Een andere maatschappij *De Thélographe*, met lokaal in de herberg *Den Hert* organiseert een “Algemeenen duivenkampstrijd” op Creil. De inschrijvingen vinden plaats in de herberg *De Postillion*.¹³

In *Het Zondagblad van Geerardsbergen* van 1 januari 1882 kondigt de *De Vrijheid* in de Nieuwstraat twee prijsvluchten aan: op 14 mei vanuit Cambrai met 1.000 fr. aan prijzen en op 29 mei vanuit Creil met 1.500 fr. aan prijzen. Opvallend is dat er slechts twee prijsvluchten worden aangekondigd. Het zou dus kunnen dat het hier om een nog jonge duivenmaatschappij gaat die pas eind 1881 is opgericht. In *De Volksverdediger* van mei 1883 staat een aankondiging van een duivenprijskamp op Quiévrain en Tergnier (in Picardie), georganiseerd door de duivenmaatschappij *La Liberté* (*De Vrijheid*) met duivenlokaal *In den Blauwen Leeuw* bij C. Van Orle op het Stationsplein. In Overboelare organiseren in dezelfde maand *La Colombe Fidèle* bij Victor Jourquin een wedstrijd op Tergnier en *De Snelvliegers* in de herberg *In den Koning van Engeland* bij G. De Roy, een algemene duivenprijskamp op St-Quentin en in juli op Cambrai.¹⁴ Volgens Pierre De Rijst zijn het voor die tijd al opvallend mooie vluchten met gewaarborgde geldprijzen. Quiévrain (afstand: ongeveer 42 km) behoort tot de populairste vluchten in Geraardsbergen. Tergnier (ongeveer 100 km) en Cambrai (ongeveer 75 km) zijn ‘lossingsplaatsen’ die zeker nog tot in de jaren 1960 werden gebruikt.¹⁵

Jaarlijks, vanaf oktober/november, als het duivenseizoen stopt, start met de rui ook het zogenaamde “dooe seizoen”. Dan worden tal van winteractiviteiten georgani-

8. *Den Dender-bode*, 2 juli 1865, p. 2.

9. RAG (Rijksarchief Gent), MGA, Ger, nr. 3184, brief van 1856.

10. Brex is ook bestuurslid van het Weldadigheidsbureau.

11. RAG, MGA Ger nr. 3184.

12. *Den Ijker*, 07 augustus 1870, p. 2.

13. *Het Zondagblad van Geerardsbergen*, 28 juli 1872, p. 3, k. 3.

14. *De Volksverdediger*, 4 februari 1883, p. 4, k. 1.

15. Tegenwoordig worden in België enkel duiven gelost uit zuidelijke richting. Toen er in Frankrijk in 2006 en 2007 volgepest uitbrak werd de grens gesloten voor de duiventransport (in 2006 tot 13 mei, in 2007 mochten geen duiven vliegen boven 46 zones met bijzonder risico (meestal gelegen in Oost-Frankrijk). Begin juli 2014 kwam een totaal verbod na de ontdekking van drie besmette zwanen. Barcelona was toen de laatste vlucht. Het daarop volgend weekend speelde men terug in Duitsland. Eind juli mochten opnieuw, onder bepaalde voorwaarden, Belgische duiven Frankrijk binnen. Zowel in 2006 als 2007 werd geopteerd voor de Oostenlijn, Momignies, Arlon, Berlijn, Heidelberg, Leipzig; voor de fondvluchten werd een paar keer gelost in Irun (Spanje). Uit Berlijn werd het een echte catastrofe, met veel verlies aan duiven.

seerd. Vooral lokale (prijskamp-) tentoonstellingen (duivenbezoeken) en verkoop van duiven worden in het lokaal ingericht. Zo organiseren de melkers van *Les Vainqueurs* in hun lokaal bij Désiré De Bontridder in de Oudenaardsestraat midden januari 1886, een "Tentoonstelling van Reizende Duiven". De maatschappij *De Postboden*, bij Fr. Van Wymeersch in de Denderstraat en *De Weerlucht*, die bij lokaalhouder Alfons Blanchart in de Karmelietenstraat samenkomt plannen vluchten vanuit Quiévrain. *Sans Peur* in de Zakstraat organiseert een prijskamp op Valenciennes. *l'Hirondelle*, wellicht een kleine maatschappij, is slechts toegankelijk voor de duivenliefhebbers van Geraardsbergen, Nederboelare en Overboelare. De maatschappij *l'Hirondelle*, wellicht een kleine maatschappij, is slechts toegankelijk voor de duivenliefhebbers van Geraardsbergen, Nederboelare en Overboelare. De vereniging heeft haar lokaal in de Karmelietenstraat bij Jozef Geerts en organiseert een opvallende winterprijskamp op 27 december 1885, met een laatste wedvlucht op Quiévrain. De volgende wedvlucht die ze organiseren is pas op 2 mei 1886 op Busigny.¹⁶ Voor 't Vermaak, met lokaal *In de Glazen Wieg* bij Frans de Clercq, voorziet op 9 mei een duivenlossing vanuit St. Quentin en een maand later op 14 juni vanuit Parijs. En dan is er nog de maatschappij *Le Télégraphe* bij C. Van Waeyenberghe in Nederboelare die in de zelfde maand ook op St-Quentin vliegt.¹⁷ De aankondigingen van *De Postboden*, *De Weerlucht*, *Sans peur*, *l'Hirondelle*, *Voor 't Vermaak* en *Le Télégraphe* vermelden

naast een aantal snelheidsvluchten ook twee vluchten uit Parijs (op 23 mei en 14 juni 1886). Vandaag zou men spreken van halve fond vluchten (300 km), maar in 1886 was dit vergelijkbaar met wat men nu zware halve fond noemt (500 km). We stellen ook vast dat kleinere maatschappijen onregelmatiger en vaak pas vanaf de meimaand, hun eerste wedstrijden inrichten.

Les Vainqueurs zijn in 1891 nog steeds actief en trouw aan hun lokaalhouder De Bontridder. Dat jaar organiseert het bestuur tussen mei en augustus een zevental vluchten. *La Grammontoise* organiseert dat jaar niet minder dan 21 wedstrijden van mei tot september. Zowel *Les Vainqueurs* als *La Grammontoise* zijn twee belangrijke maatschappijen. Zo spelen ze drie dezelfde vluchten op dezelfde data, namelijk Orléans (325 km), Tours (440 km) en Chatellerault (500 km). Qua afstand zijn dit toch wel vluchten die kunnen tellen. Voor de vlucht uit Chatellerault wordt er al op donderdag ingekorfd van 12.00 u tot 14.00 u. Wat ons opvalt, is dat *La Grammontoise* in meerdere lokalen duiven laat inleveren. Volgens voorzitter Pierre De Rijst van *Eerlijk Duurt Langst* uit Moerbeke was dit vroeger niet zo vreemd. Zeker nog tot de jaren 1970 waren caféhouders bereid jaarlijks een som geld te geven om een duivenmaatschappij aan zich te binden. In die tijd sprak men soms van bedragen van wel 10.000 fr.. *La Grammontoise* speelt het waarschijnlijk zeer slim door zoveel mogelijk cafés te laten sponsoren (of hun deelname per opbod te verkopen).¹⁸ Tenzij het om *La Fédération Grammontoise*

gaat. Een van de oudste verbonden die we teruggevonden hebben is *De Denderbond*. Deze bestaat uit de verenigde duivenbonden van Geraardsbergen (*La Fédération Grammontoise*), Ninove (lokaal wed. Van Op den Bosch) en Zottegem (lokaal Modeste Hermant). *De Denderbond* organiseert in 1906 vier grote prijsvluchten op Vendôme, Limoges, Bordeaux en Dax in een omtrek van 20 km. De liefhebber kan uitsluitend met geringe duiven deelnemen en tegen betaling van 25 centiemen per duif¹⁹. Het bestuur van *De Denderbond* is samengesteld uit de voorzitters van de deelnemende maatschappijen: Pierre De Block (Geraardsbergen), Dr. Van de Velde (Ninove) en Od. Van Audenhove (Zottegem).²⁰ Opvallend is dat dit verbond haar vergaderingen in het lokaal van Oscar Keymeulen houdt waar ook *Les Montagnards* en *La Fédération Grammontoise* vergaderen. We hebben er weliswaar het raden naar hoe de onderlinge verhoudingen zijn tussen de verschillende bonden en maatschappijen.

Nog steeds in 1891 vergaderen de duivenliefhebbers van *Recht voor de Vuist* bij Th. Herregods in de Gaffelstraat. *De Geeraardsche Duif* heeft zijn lokaal in de Kloosterstraat bij Ivo De Pelsemaecker. In Overboelare wordt een vlucht op Quiévrain georganiseerd. De inkeving gebeurt bij Laurent D'Olivier achter de kerk.²¹ Met de komst van de gummiring in 1891 breekt er een nieuw tijdperk aan. Het gebruik van duivenklokken (*constateurs*) vereenvoudigt de tijdsregistratie. Men hoeft niet meer met de duif naar het lokaal te lopen, maar

16. *De Volksverdediger*, 20 december 1885, p. 3, k. 2.

17. *De Volksverdediger*, 20 december 1885, p. 3, k. 2.

18. Vandaag kan een maatschappij maar één lokaal hebben en wanneer een kermisvlucht in een ander café zou worden georganiseerd, dan is de uitdrukkelijke toelating van de KBDB vereist. Veranderen van lokaal kan enkel na raadpleging van de leden in een algemene vergadering (hierbij moeten bepaalde voorwaarden vervuld worden: 2/3 van de leden moet aanwezig zijn en de beslissing moet door 2/3 van de aanwezigen worden goedgekeurd.)

19. Elke maatschappij heeft zijn eigen ringen. Het ringen van de duiven met een en dezelfde soort ring komt pas in gebruik na de Eerste Wereldoorlog.

20. *La Nouvelle École Colombophile*, februari 1906, p. 1.

21. *De Aankondiger*, 15 maart 1891, p. 3.

slechts met de gummiring die om de poot van de duif zit. Door deze nieuwe ontwikkeling groeit het aantal leveranciers van dergelijk klokken snel. Een bekend type klok uit die tijd is de *Toulet* die ook in Geraardsbergen in gebruik is. In mei 1892, organiseert de maatschappij *De Rechtzinnige Vliegers* uit Geraardsbergen een wedstrijd op Quiévrain. Het lokaal is bij C. Saligo in de Edingsestraat (vandaag Weverijstraat en in die dagen Enghieschestraat, ook Nieuwe Kassei genoemd).²² In 1893 vermeldt *De Weergalm der Slachters* de maatschappij *l'Hirondelle*, die haar lokaal nu bij P. De Vos in de Begijnenstraat (toen Begijnhofstraat, vandaag Wegvoeringsstraat) heeft. De maatschappij organiseert maandelijks een wedvlucht.²³

In 1893 organiseert de maatschappij *De Rechtzinnige Vliegers* (een kleine bond) een prijskamp. De voorzitter is Al. Andries. Emiel Cauwels is penningmeester, Ph. Geers, secretaris en C. Saligo is lokaalhouder. De melkers van deze vereniging hebben hun lokaal op de *Nieuwe Kassije*. Voor het eerst krijgen we een verwijzing naar de lossingsplaatsen van leervluchten die georganiseerd worden vanuit Galmaarden, Edingen, Ecaussines, Manage, Luttre en Ransart, een deelgemeente van Charleroi.²⁴ Ransart is eigenlijk al een kleine snelheidsvlucht, wat men vandaag in de streek een 'attaquesken' zou noemen. Wat opvalt is de vermelding "Bestatiging per afgevaardigde met of zonder verwisseling", wat volgens Pierre De Rijst erop wijst dat

het om 'lopers' gaat, die de duif of duiven al lopend naar het lokaal brengen voor de vaststelling. Bij een grotere afstand tussen duivenhok en duivenlokaal kan men kiezen voor een aflossing of verwisseling waarbij een tweede loper de duif overneemt. Vermoedelijk moest men dit vooraf aangeven.

Prijzen en diploma's

De winterperiode is – zoals eerder al aangehaald – voor de duivenliefhebbers de tijd om tentoonstellingen te organiseren. Het vluchtseizoen is gedaan en de periode december/januari vormt het ideale tijdstip voor de kampioenenhuldiging. In de 19de eeuw, tot aan de Eerste Wereldoorlog, worden de kampioenen bedacht met een

Diploma van een duivententoonstelling, uitgereikt door Société Sans Peur van Geraardsbergen aan de heer Maertens uit Gent op 16 december 1894 (Het Huis van Alijn, Gent)

Diploma uitgereikt door het Weekblad *De Reisduif* aan Alfons Paeleman, lid van de duivenmaatschappij *De Geeraardsbergsche Duif* – 17 mei 1896 (Geraardsbergs Heemkundig Archief)

22. *De stad Geeraardsbergen*, 30 april 1892, p. 2, k. 3.

23. *De Weergalm der Slachters*, 22 april 1893, p. 3, k. 3. De wedvluchten zijn: Jemelle (mei), Libramont (juni), Ciney (juli) en Arlon op de eerste kermisdag van de zomerkermis in augustus.

24. *De Weergalm der Slachters*, 22 april 1893, p. 2, k. 2-3.

Naam Duivenbond	Lokaalhouder	Adres	Gevonden
Les Vrais Amis		?, GER	1856
De Vryheid	F. De Boe	Wijngaardstaat, GER	
De Vrijheid	Petrus Meerte	Nieuwstraat	1882
Le Télégraphe	Petrus De Bontridder (1872)	?, GER	1872
	Herberg Den Hert		
	C. Van Waeyenberghe (1886)		1886
La Liberté	C. Van Orlé	Stationsplein, GER	1883
	In den Blauwen Leeuw		
La Colombe Fidèle	Victor Jourquin	?, OVE	1883
De Snelvliegers	G. De Roy,	?, OVE	1883
	In den Koning van Engeland		
Les Vainqueurs	Désiré De Bontridder	Oudenaardsestraat, GER	1886, 1891
De Postboden	Fr. Van Wymeersch		1886
De Weerlucht	Alfons Blanchart	Karmelietenstraat, GER	1886
Sans Peur		Zakstraat, GER	1886
l'Hirondelle	Jozef Geerts	Karmelietenstraat, GER	1886
	P. De Vos	Wegvoeringsstraat, GER	1893
Voor 't Vermaak	Frans de Clercq	Duivenstraat, GER	1886
	In de Glazen Wieg		
La Grammontoise			1891
Recht voor de Vuist	Th. Herregods	Gaffelstraat, GER	1891
De Rechtzinnige Vliegers	C. Saligo	Edingsestraat, GER	1891, 1893
De Geraardsbergse Duif	Ivo De Pelsemaecker	Kloosterstraat, GER	1891, 1893

voorlopige niet-exhaustieve lijst van de 19de-eeuwse duivenbonden in Geraardsbergen, Nederboelare en Overboelare

diploma. Al in 1879 biedt het blad *De Reisduif* een serie diploma's aan waaruit de maatschappijen kunnen kiezen²⁵. Een diploma uit 1894 leert ons overigens dat dit niet beperkt blijft tot de eigen stad²⁶. Zo wint Alfons Paeleman, lid van de maatschappij *De Geraardsbergse Duif* in 1896 de 9de prijs van het Gentse blad *De Reisduif*.²⁷ Ook Geraardsbergse duivenmaatschappijen zwieren kwistig met diploma's.

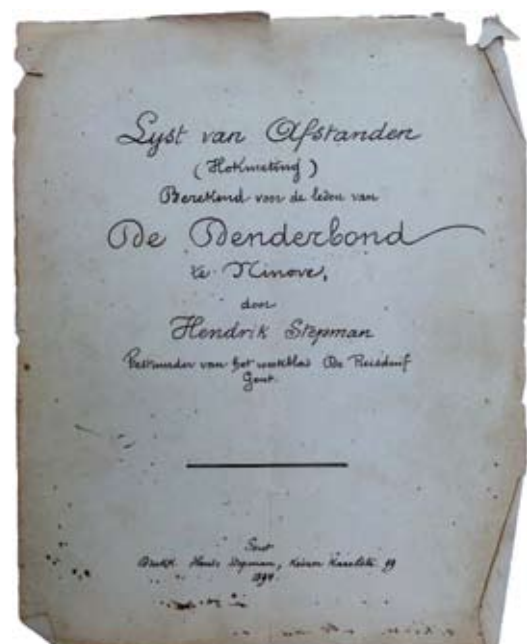
Overzicht van 19de-eeuwse maatschappijen

Onderstaand overzicht geeft ons een aantal duivenmaatschappijen die we in lokale dag- en weekbladen hebben opgespoord. Vermits we niet kunnen bevestigen dat de lijst volledig is, is het ook niet aangewezen hierbij enige besluit-

vorming te formuleren. Hoe dan ook, alleen al rekening houdend met het feit dat 'lopers' in die periode de duif moeten binnenbrengen in het lokaal om de tijd te kunnen vaststellen, laat veronderstellen dat er nog meer maatschappijen verspreid liggen over de verschillende stadswijken.

Vanaf de 20ste eeuw is er een meer professionelere aanpak

Zo verschijnt in 1901 de *Nouvel indicateur de Distances Hectométriques Breveté à l'usage des Sociétés Colombophiles* van Justin Andries²⁸. Daarin worden per gemeente alle plaatsen vermeld met hun coördinaten waar de lopers zich moeten aanmelden om de tijd te laten 'constateren'. Tot dan gebruikte Ninove en wellicht ook Geraards-

Lijst van afstanden (Hokmeting) berekend voor de leden van De Denderbond (Verzameling Jean Marquebreuck)

25. Deze diploma's werden onder meer gedrukt en uitgegeven door Hendrik L. Stepman, de drukker-uitgever van *De Reisduif*.

26. *Huis van Alijn*, nr: 1977-385-101. Gedrukt bij E. Van Hauwermeiren (drukker te Geraardsbergen), 16-12-1894.

27. GHA, Diploma, Alfons Paeleman, 17 mei 1896. *De Reisduif* is in 1876 opgericht.

28. J. ANDRIES, *Nouvel indicateur de Distances Hectométriques Breveté à l'usage des Sociétés Colombophiles*, Hasselt, 1901. Andries is landmeter bij het kadaster.

Gemeente	Plaats
Geraardsbergen	Kerktoeren Sint- Maarten (?), station, kerk ten westen (?), Buizemont, kapel van de Oudenberg
Grimminge	Kerktoeren, oude abdij van Beaupré
Goeferinge	Kerktoeren, Reepstraat, Duytsenbroek
Idegem	Kerktoeren, station, De Nachten
Moerbeke	Kerktoeren, station, Overstraat, weg naar Geraardsbergen (B.K.4), Atembeke
Nederboelare	Kerktoeren, herberg <i>Les 4 Seaux</i>
Nieuwenhove	Kerktoeren, Hoogstraat (aan de kapel), Hoveraet, Wolvenhoek
Onkerzele	Kerktoeren, Bovenhoek, Nederboelare, Ten Broecke, <i>In 't Steenen Kruys</i>
Ophasselt	Kerktoeren, Waterlooze, Moenebroeck, Vryheyd, Gapenberg
Overboelare	Kerktoeren, weg naar Ghislenghien (2 plaatsen)
Schendelbeke	Kerktoeren, station, Gemeldorp molen, brug van Schendelbeke
Smeerebbe-Vloerzegem	Kerktoeren, Simoenenhoek, Mussenhoek, kerk Vloerzegem
Viane	Kerktoeren, Kleyn Vrankryk, Hembeke
Waarbeke	Kerktoeren, Bettenhoek
Zandbergen	Kerktoeren, station, List, de Polders, Boeke vijver, Lindenhoek, Keiringen, Boskant
Zarlardinghe	Kerktoeren, Recke, Mont Passage, Gelembek, Cardenuyt, weg naar Geraardsbergen (B.K.10), Kalenberge

Overzicht voor Groot-Geraardsbergen van de plaatsen waar de vaststelling kan gebeuren.
(De coördinaten zijn niet opgenomen in onze tabel)

bergen het in 1894 in Gent gepubliceerde *Lijst van afstanden* (Hokmeting) berekend voor de leden van De Denderbond. Deze lijst is opgesteld door Hendrik Stepman, bestuurder van het weekblad *De Reisduif*.

Er zijn twee zaken die ons opvallen in deze lijst: enerzijds de soms wat vreemde en buiten het centrum liggende locaties en anderzijds het aantal locaties dat wordt vermeld voor sommige deelgemeenten zoals voor Zandbergen en Zarlardinghe.

In 1904 komt landmeter Omer De Boe uit Nederboelare met een eigen publicatie met als titel *Uitgewerkte Metrieke Afstandswyzer der duivenliefhebbers ten getale van 450 van Geeraardsbergen en...*²⁹

We vermoeden dat hij op vraag van de lokale bonden, ofwel omdat hij zelf een verwoed duivenliefhebber is, een eigen lokale versie uitbrengt van de "hectometrieke coördinaten" van J. Andries. Hiermee

In december 1904 publiceert Omer De Boe op basis van de "hectometrieke coördinaten" van J. Andries (of zijn opvolger) een boekje voor lokaal gebruik (Verzameling Jean Marquebreuck)

Om namaak te vermijden moet elk exemplaar door De Boe gehandtekend zijn

29. O. DE BOE, *Uitgewerkte Metrieke Afstandswyzer der duivenliefhebbers ten getale van 450 van Geeraardsbergen en meer dan 25 gemeenten en gehuchten van het omliggende, gevolgd van hunne Andries Hectometrieke coördinaten uitgerekend in meters op de volgende lossingsplaatsen: Quiévrain, Noyon, St-Just, Clermont, Pont St-Maxence, Creil, Chantilly, St-Denis, Orleans, Tours en Bordeaux, Geraardsbergen, 1904. Het boekje wordt verkocht voor 1 fr. en is gedrukt bij de Geraardsbergse Drukkery - Boekbinderij César Pieraert - Boulanger.*

La Nouvelle École Colombophile, 1 februari 1906

schijnt telkens op donderdag) voor de duivenliefhebbers het daglicht ziet. Hoewel gedrukt door de lokale drukker Ernest Van Hauwermeiren uit de Lessensestraat richt dit Franstalig blad, *La Nouvelle École Colombophile*³⁰, zich naar een breder publiek in Brabant, Henegouwen, Oost-Vlaanderen en Antwerpen. De eerste redactiekern is samengesteld uit mensen uit Houdeng-Aimeries, La Hulpe, Châtelineau, Malonne, Couillet, Morlanwelz en Fayt-lez-Manage. Het eerste nummer verschijnt op 1 februari 1906. Een van de doelstellingen van de initiatiefnemers is het (standaard-) werk van P. Beerens en F. Barbier, *Les Secrets de la Colombophilie*³¹ te promoten en uiteraard nuttige tips te geven aan hun leden-duivenmelkers. De redactie schrijft hierover: “Le succès toujours croissant, obtenu par la nouvelle méthode appliquée à la colombophilie des professeurs; la vogue qu’obtient leur livre auprès des amateurs de ce sport favori; les nombreuses demandes de renseignements qui leur parviennent de toutes les communes de Belgique; l’ardent désir, mainte fois exprimé par ceux qui sont en contact avec ces messieurs; [...] le succès sans précédent qu’obtiennent les adeptes de la nouvelle école colombophile avec leurs sujets sélectionnés par MM. Beerens et Barbier; tout cela les oblige à fonder un journal qui paraîtra hebdomadairement et sera intitulé: *La Nouvelle École Colombophile*.”³² De werkwijzen die in *Les Secrets de la Colombophilie* worden beschreven zijn voor die tijd zo vernieuwend dat het komaf moet maken met de oude school.

In het februarinummer van 1906 van *La Nouvelle École Colombophile* wordt maatschappij *Les Montagnards* vermeld: Pierre De Block, een

biedt hij de lokale maatschappijen die niet geïnteresseerd zijn in het complete en duurdere werk van Andries en alternatief. Wie wil kan zelfs bij De Boe een specifieke berekening laten uitvoeren voor de prijs van 3,75 fr..

Met de invoering van de verplichte zondagsrust in 1905 kunnen de duivenliefhebbers nu ook meer tijd vrijmaken om zich met hun duiven bezig te houden. De populariteit van het duivenspel is zo groot dat in 1906 een heus weekblad (ver-

30. Opgericht eind 1905, begin 1906, positioneert het weekblad zich zeker vanaf 1908 als *Journal hebdomadaire de la Colombophilie belge. l'Organe officiel du «Cercle de la Dendre» et des sociétés rejoignantes*. In 1913 kent het blad een oplage van 8.000 exemplaren. In de redactie zit drukker Ernest Van Hauwermeiren die ook het blad drukt. Over drukker Van Hauwermeiren zie J. De Ro, *Monumenten van Papier en Karton, De moderne geschiedenis van Geraardsbergen op maat van papiermakers, drukkers en fotografen, Geraardsbergen*, 2012, p. 130. Aalst kent al een eigen blad in 1886. In dat jaar ziet *De Bondduif*, orgaan van de duivenliefhebbers en maatschappijen der Vlaamsche gewesten het daglicht.
31. Dit boek werd geschreven door A. Battaglia, P. Beerens, F. Barbier en J. Crabbe. Datum van uitgave is niet bekend.
32. *La Nouvelle École Colombophile*, februari 1906, p. 1.

handelaar, (Stationsplein, 17) is voorzitter en Fernand Borremans, *merceriën* (Nieuwstraat, 58), organiserend lid.³³ In 1909 positioneert het blad zich als het officiële orgaan van de *Cercle de la Dendre* (*De Denderbond*).³⁴

Bronnen ontbreken om de onderlinge verhoudingen tussen de maatschappijen te schetsen. Wat we via de kranten weten is vaak ook uit zijn context gerukt. Zo weten we niet welke lokale maatschappijen tot *La Fédération Grammontoise* behoren. Begin 1906 houdt deze federatie, een samengaan van lokale maatschappijen, haar jaarlijkse algemene vergadering met de verkiezing van een nieuw bestuur. Het oude bestuur wordt – zoals meestal het geval is – unaniem herkozen. Bij die vergadering wordt besloten de omtrek met 5 km uit te breiden om zo bij *concours* duivenliefhebbers die verder af wonen de kans te geven aan de prijskampen deel te nemen.³⁵ Toenmalig lokaalhouder en bestuurslid is herbergier Oscar Keymeulen-De Smet in de Brugstraat nr. 20. Bij het begin van het vluchtseizoen in mei 1908 spreekt men van het *Fédération de la Dendre* (deels het concept van de vroegere *Denderbond*), dat nu is samengesteld uit de federaties Geraardsbergen, Lessen en Ninove. *Den Geeraardsbergischen Duivenbond* (*La Fédération Grammontoise*) afficheert het overzicht van haar wettelijke prijskampen van april tot september 1908. Naast voorzitter Pierre De Block, is David Van Nieuwenhove ondervoorzitter. Achiël Byl en Jules Steppé zijn de ontvangers van dienst, Camiel Maudens en Emiel Keymeulen zijn beiden secretaris.

► *Les Montagnards, in het Lokaal V. Van den Hoven Brugstraat-Grote markt. Uitslag van de Prijsvlucht uit Pont Ste-Maxence, juni 1913 (Museum 't aloam, Affiche ter beschikking gesteld door André Huwé)*

33. *La Nouvelle École Colombophile*, februar 1906, p. 1.

34. *La Nouvelle École Colombophile, Journal hebdomadaire de la Colombophilie belge*, 14 oktober 1909.

35. *La Nouvelle École Colombophile*, februar 1906, p. 1.

[illegible]

◀ *Diploma 1° Prix, uitgereikt door de Fédération Colombophile Les Montagnards, naar aanleiding van een tentoonstelling, 1908. (Verzameling Pierre De Rijst)*

▶ *Fédération de la Dendre, composée des Fédérations colombophiles de Grammont, Lessines et Ninove. Voor de wedvlucht van 3 mei 1908 op Vendôme werden 2.256 duiven ingeschreven (Verzameling Jean Marquebreuck)*

In augustus 1908 beklagt *La Nouvelle École Colombophile* zich over de toenemende fraudepraktijken in de duivensport. Het is zo erg dat zij vrezen dat heel wat melkers, door de malafide praktijken van sommige liefhebbers, zullen afhaken. Er wordt dan ook een oproep gelanceerd om paal en perk te stellen aan deze ongewenste praktijken. Het zou ons trouwens niet verbazen dat er nadien (nieuwe) duivenmaatschappijen zijn opgericht met namen als *Eerlijk Duurt Langst* om zo de eerlijkheid van de duivenmaatschappij te onderstrepen. Alle gemeenten in de omstreken van deze drie steden nemen er aan deel.

Afgaande op het uitgebreide programma van *Den Geeraardsbergschen Duivenbond*/*La Fédération Grammontoise* vormt deze vereniging duidelijk het grootste verbond van Geraardsbergen. Ze hanteren dan ook een uitgebreid reglement bij hun wedstrijden. Om een idee te geven verwijzen we naar het onderstaande reglement van 6 februari 1908, vooral gericht op het gebruik van de constateur. Verder vermeldt het een aantal afspraken met betrekking tot het uitsluiten van leden indien oneerlijke praktijken worden vastgesteld. Aangezien de duivensport toen wellicht op een hoogtepunt

was zijn er steeds meer constateurs nodig. Op de *Habicht* constateur kan men 20 constateringen doen, wat gelijk staat met 10 toestellen. De aanschaf vormt uiteraard een belangrijke kostenpost voor de maatschappij. Vandaar dat men probeert om meer melkers op dezelfde constateur te laten kloppen. De duivenmelker kan ook een constateur van de maatschappij huren. In die periode bedraagt dat 60 centiemen. Vanaf 1900 beginnen, door toegenomen welvaart, de klokken te veranderen. Wie er

het geld voor heeft koopt een eigen klok en constateert de duiven thuis. Zolang de constateurs in het duivenlokaal staan is een beveiliging van minder belang omdat er altijd een paar man (de commissarissen) rond staat. Thuis heeft men echter alle vrijheid om met de klokken inventief bezig te zijn, wat nu en dan ook gebeurde.

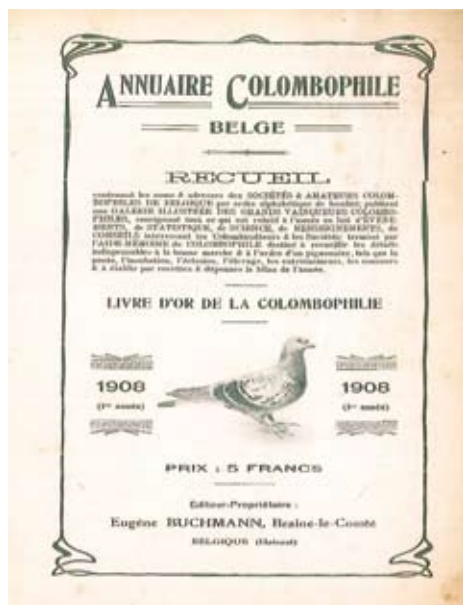
In 1908 verschijnt bij Eugène Buchmann in Braine-le-Comte voor het eerst het *Annuaire Colombophile – Belge. Livre d'or de la Colombophilie*.

Fédération Grammontoise. Overzicht van het programma van Den Geeraardsbergschen Duivenbond, 1908 (Verzameling Jean Marquebreuck)

Wedstrijdreglement van Den Geeraardsbergschen Duivenbond, 1908

Art. 1.	Er zal prime gegeven worden aan den liefhebber die het grootste getal duiven heeft laten medekampen op al de prijskampen. Deze prime bedraagt eenen schoonen Wekker of 10 fr. Tweede prime aan den liefhebber die het grootste getal prijzen heeft gewonnen [eveneens] eenen schoonen Wekker of 10 franken.
Art. 2.	De bestatiging zal geschieden met den constateur TOULET, geplaatst onder het gestadig toezicht van eenen door den liefhebber aangestelden persoon, zetelende in eene plaats (niet op straat), toegankelijk voor het publiek. De prijs der constateurs is r. 1.25 en moet bij de inschrijving worden betaald. Alle breuk of schade is ten laste van den liefhebber die den constateur huurt en mede genomen heeft bij lotsgeval. Men aanvaardt constateurs Toulet en Habicht in verwisseling.
Art.3.	Rangschikking volgens eigen snelheid. Stelsel Andries in meters.
Art. 4.	Alle liefhebbers zijn verplicht een coordinaat in te dienen door een gezworen landmeter gestoken en geteekend. Degenen die wetens of onwetens een slecht punt overgeven verliezen alle recht op inleg en prijzen.
Art. 5.	Men vergoedt een second per 6 meters tot 360 meters zonder winkelhaak van aan den dorpel der naaste uitgangdeur van het gebouw der woning waarop de constateur zich bevindt, in geval er te weinig constateurs zijn zal men loopens vergoeden tot 450 meters.
Art. 6.	De liefhebbers die een constateur alleen nemen, verliezen 5 seconden.
Art. 7.	Bij het stilvallen van eenen constateur zal het inleggeld aan al de liefhebbers terug worden gegeven mits aftrok der kosten wanneer voor het sluiten van den prijskamp een hunner duiven in de prijzen zullen aangeteekend zijn. In geval de constateur zoude stil vallen vóór het aankomen der duiven, is de liefhebber verplicht oogenblikkelijk zijnen constateur naar het lokaal te brengen om eenen anderen mede te nemen. Nochtans in geval de tijd tusschen het stilvallen van en constateur en het aankomen der duiven te kort is en er op min dan 1000 meters afstand zich eenen anderen constateur bevond, mag de liefhebber op dit bureel zijne duiven bestatigen waar de huurder verplicht is hem te aanvaarden.
Art. 8.	Indien een constateur kwam stil te vallen binst het bestatigen, is de liefhebber verplicht er kennis van te zenden naar het lokaal; een afgevaardigde zal hem dadelijk onderzoeken. Het is dus in het belang der liefhebbers als de constateur stil ligt van hem niet te doen gaan.
Art. 9.	De constateurs die meer dan een halven minuut per uur verschillen, zullen onderzocht worden. Indien de duiven den eersten dag niet gelost worden, zal de prijskamp den tweeden dag plaats hebben.
Art. 10.	De lossingen zullen geschieden door M. HERMANS van Brussel tot St-Denis, om 7 u. 's morgens, Dourdan, Vendôme, Corbeil, Limoges, Bordeaux en Dax om 5 uren.
Art. 11.	Er zal 3 % afgehouden worden op het bedrag der prijzen.
Art. 12.	De duiven zullen geteekend worden met contremarque op den vleugel en ring aan den poot, tot St-Denis is niets geldig dan den ring. Op Dourdan, Vendôme, Corbeil, Limoges, Bordeaux en Dax moet den ring en het contremarque terzelfden tijd geconstateerd worden. In geval er op deze laatste prijskampen denzelfden dag op eenen constateur eene of meer duiven bestatigd zijn, is de huurder verplicht deze des avonds binnen te brengen ofwel het Bestuur te verwittigen van uur en minuut de duiven geconstateerd zijn, anders zullen laatstgenoemde bureelen vernietigd worden.
Art. 13.	De duiven moeten ingeschreven zijn op den naam van den eigenaar.
Art. 14.	Zijn buiten de prijskampen gesloten voor altijd: 1° Zij die bedrog plegen in den bond of op den vreemde. 2° Zij die bevonden worden duiven gedood of gevangen te hebben van bondsleden of van anderen. 3° Zij die bedrog zien plegen en het verzwijgen.
Art. 15.	De liefhebbers die gansch hun duivenhok verkoopen, zullen voor twee jaar uit de prijskampen gesloten worden.
Art. 16.	Iedereen is verplicht met doosjes te constateeren, ook het bureel mag door den liefhebber of bekwame persoon zelf ingevuld heeft.
Art. 17.	De bond is niet verantwoordelijk voor de ongelukken der duiven, eens aan het bestuur van den ijzeren weg overgeleverd.
Art. 18.	Eene looze bestatiging kan aanleiding geven tot het vernietigen van het bureel.
Art. 19.	De liefhebber is verplicht zoohaast mogelijk met zijnen zelfbestatiger binnen te komen. In geval het bestuur van den Bond vindt dat een liefhebber te veel tijd noodig gehad heeft voor het binnen brengen van zijnen constateur, zal het bovenvermeld Bestuur zich het recht toekennen van een onderzoek in te stellen.
Art. 20.	Alle liefhebbers met de daad hunner inschrijving, treden deze schikkingen bij, zij onderwerpen zich aan de uitspraak der commissie, daartoe aangesteld door den bond, zij kunnen noch mogen de geschillen aan de rechtbanken onderwerpen.

Annuaire Colombophile – Belge. Livre d'or de la Colombophilie

Waarschijnlijk is deze publicatie bij één uitgave gebleven. Dit jaarboek is bijzonder interessant voor ons onderzoek omdat het een opsomming geeft van Belgische duivenbonden. Helaas niet volledig. Voor Geraardsbergen worden vermeld: *La Fédération Grammontoise* bij

Oscar Keymeulen, *L'Aile de Fer*, *Les Montagnards* in de Nieuwstraat, *Les Sans Peur* bij A. Vanderdonck(t), een smid, mogelijks op de Vesten, *L'Union* bij Aug. Declercq (Nieuwstraat, 19), *Les Vieux Vainqueurs* in de Oudenaardsestraat en een niet nader genoemde *Société, chez J. Van Cauwenberghe* in de Begijnhofstraat.³⁶ Voor de deelgemeenten worden geen bondsnamen vermeld, behalve voor Zarlardinghe, *L'Aile de Fer* en de 26 namen van de aangesloten duivenliefhebbers. Meestal geeft men twee of drie namen op, waarschijnlijk deze van de voorzitter, de secretaris en de penningmeester. Dat is het geval voor Onkerzele, Ophasselt, Overboelare, Smeerebbe-Vloerzegem en Zandbergen. Idegem telt vijf duivenliefhebbers en bij Moerbeke worden 18 duivenmelkers vernoemd.

Het Vade Mecum du Colombiculteur

Het *Vade-Mecum* vermeldt de namen van 185 reglementair ingeschreven Geraardsbergse leden. Nederboe-

lare telt 10 leden. Onkerzele een 20-tal. Overboelare 57 liefhebbers. Grimminge amper 3 melkers en Goeferdinge slechts 8. Schendelbeke een achttal en Moerbeke 4, terwijl Zarlardinghe 12 ingeschreven duivenliefhebbers telt. Ophasselt kent slechts één ingeschreven duivenmelker die aan wedstrijden kan deelnemen. Smeerebbe 9 en Idegem 16. Al deze duivenliefhebbers zijn met naam, woonplaats en coördinaten opgenomen voor de lossingsplaatsen van waar wedstrijden worden georganiseerd voor Geraardsbergen: Quiévrain, Noyon, St-Just, Clermont, Pont St-Maxence, Creil, Chantilly, St-Denis, Orléans, Tours en Bordeaux.

De oprichting van de *Belgische Duivenliefhebbersbond* in 1910

Met de wereldtentoonstelling van 1910 in Brussel, worden heel wat congressen georganiseerd. Zo ook het internationaal duivenliefhebberscongres dat plaats heeft van 13 tot 16 oktober³⁷. Op de dagorde staan onderwerpen als het eigendomsrecht van duiven, de verzendingen, het

Geraardsbergen.									
VOLGNUMMER	N A A M	STRAAT	ANDRES Coördinaten	Afstanden in meters van de volgende oploingsplaatsen					
				Quiévrain	Noyon	St-Just	Clermont	Pont St-Maxence	Creil
				tot op					
het duivenboek van de aangesloten duivenliefhebbers									
1	De Pryck August	Hunnegh.	00505	00109	10007	17422	18500	18587	10000
2	Caplain August	"	00504	00106	10974	17430	18500	18585	10000
3	Legrand Frans	"	00508	00109	10983	17435	18500	18585	10000
4	De Balle Alois	"	00509	00109	10983	17435	18500	18585	10000
5	Van Steentegen Gus.	"	00510	00112	10983	17435	18500	18585	10000
6	Deput Guillaume	Van Sant.	00510	00109	10983	17435	18500	18585	10000
7	Durand Victor	Lessens.	00510	00109	10983	17435	18500	18585	10000
8	Maquedon Victor	"	00510	00109	10983	17435	18500	18585	10000
9	Maquedon Jules	"	00510	00109	10983	17435	18500	18585	10000
10	Maquedon Oscar	"	00510	00109	10983	17435	18500	18585	10000
11	De Vlaeminck M.	"	00510	00109	10983	17435	18500	18585	10000
12	De Saeleleer Aug.	"	00510	00109	10983	17435	18500	18585	10000
13	Papay Cypriel	"	00510	00109	10983	17435	18500	18585	10000
14	Byl Richard	"	00510	00109	10983	17435	18500	18585	10000
15	Straetens Emiel	Gasthuis.	00510	00109	10983	17435	18500	18585	10000
16	De Kalkot	"	00511	00111	10983	17435	18500	18585	10000
17	Buerx	"	00511	00111	10983	17435	18500	18585	10000
18	Willemkens Frans	"	00511	00111	10983	17435	18500	18585	10000
19	Carrel Guillaume	"	00510	00109	10983	17435	18500	18585	10000
20	Flamant Théod.	"	00510	00109	10983	17435	18500	18585	10000
21	Van Dommie Pieter	"	00510	00109	10983	17435	18500	18585	10000
22	Mokkerez Frans	"	00511	00110	10983	17435	18500	18585	10000
23	Breex Jan	"	00510	00109	10983	17435	18500	18585	10000
24	V. D. Bergen H.	"	00510	00109	10983	17435	18500	18585	10000
25	Letenne Cypriel	"	00511	00110	10983	17435	18500	18585	10000
26	Van der Pannen	Papierm.	00510	00109	10983	17435	18500	18585	10000
27	Verkeijlen Leopold	"	00510	00109	10983	17435	18500	18585	10000
28	Van Onckerke Jozef	"	00510	00109	10983	17435	18500	18585	10000
29	Willemkens Alois	"	00510	00109	10983	17435	18500	18585	10000
30	V. D. Basse Arthur	Adamstr.	00510	00109	10983	17435	18500	18585	10000
31	Walraevens Aug.	"	00510	00109	10983	17435	18500	18585	10000
32	Walraevens	"	00510	00109	10983	17435	18500	18585	10000
33	De Bommie N.	"	00510	00109	10983	17435	18500	18585	10000
34	Neseman Gust.	Paterstr.	00511	00109	10983	17435	18500	18585	10000
35	Flamant	"	00511	00109	10983	17435	18500	18585	10000

In 1909 publiceert drukker-uitgever Ernest Van Hauwermeiren het *Vade-Mecum du Colombiculteur*, een boekje vol met raadgevingen voor de duivenliefhebbers. Een jaarabonnement op *La Nouvelle École Colombophile* kost 3.6 fr. (Verzameling Jean Marquerebreuck)

36. *Annuaire Colombophile – Belge*, p. 111. In de lijst zijn de namen opgenomen van 54 duivenmelkers.

1909. STAD GEERAARDSBERGEN 1909.

MAATSCHAPPIJ DE KLEINE BERGKLIMMERS,
gevestigd bij V. VAN DEN HOVEN, Brugstraat.

Prijskamp uit
QUIÉVRAIN
op Zondag 20 Juni
bij
GUSTAAF VAN DER PUTTEN
PACHTERSTRAAT.

10 Franken Gewaarborgd.
verdeelt in serieprijzen :
Serie van 5 duiven 4 fr., serie van 4 duiven 3,50 fr.,
serie van 3 duiven 2,40 fr., van 2 duiven 1,60 fr.,
en van 1 duif 0,80 centiemen.

VOORWAARDEN :
Inlevering 's avonds te voren van 6 tot 7 1/2 uren slijpt. —
Inleg 0,85 cent. per duif. — Poelen aan 50 cent. 1 en 2
fr. alle 8 duiven prijs. — Vrijen Inleg 1 fr. alle 7 duiven
prijs. — Scherreweg aan 25 centiemen alle 10 duiven
prijs. — De supplementaire mogen medekampen voor de serie-
prijzen mits 20 centiemen per duif.
Indien de Constateur 1 minuut per uur verschildt : dan
krijgt de liefhebber zijn inleggeld terug.
— Er zullen minsten 30 duiven door de Maat-
schappij gezet worden.

NAMENS DE MAATSCHAPPIJ :
De Voorzitter, *Frans De Lit.*

Drukkerij, Arthur Pauwels, Vredestraat 56.

Duivenmaatschappij De Kleine Bergklimmers, 1909

1911 Stad Geeraardsbergen 1911

Duivenmaatschappij • De Moedige Bergvliegers •
gevestigd bij AUGUST VAN ONACKER, Vesten

Kermis-Woensdag 30 Oogst
Prijskamp uit Quiévrain
bij August VAN ONACKER, Stadsvesten

Inlevering 's avonds te voren van 6 tot 7 1/2 uren.

VOORWAARDEN

Inleg **0,85** fr. per duif alle 5 duiven prijs van **3** franken.
Niet verplichtenden inleg 1 fr. per duif, prijs per 7 duiven.
Poelen aan 0,25, 0,50, 1,00, 2,00 en 3,00 fr. prijs per 8 d.
Scherreweg aan 0,50 fr. Een schoonen Regulateur.
De supplementaire mogen medekampen voor de serie-
prijzen mits 0,25 centiemen.
Constateurs Toulet aan 60 centiemen.
De liefhebber is verplicht zijn bureau zelf op te maken
met uur en minuten.
De coördonnées moeten den dag der inschrijving of met
het inbrengen van den constateur afgeleverd worden.
Alwie een valsch punt overgeeft verliest alle recht op prijs
en inleggeld.
Wanneer een constateur meer dan 1 minuut per uur ver-
schilt zal de liefhebber zijn inleggeld terug ontvangen.
Verdere voorwaarden zooals gewoonte.

NAMENS HET BESTUUR :

De Schrijver	De Voorzitter	De Ontvanger
Emiel GRISEZ	Arthur BLATON	Jules COBBAERT

Geeraardsbergen. Stoomdrukkerij A. & V. Van Nieuwenhove, markt

Bij de duivenmaatschappij De Moedige Bergvliegers, bij August Van Onacker op de Vesten, wordt op 30 augustus 1911, kermiswoensdag, een prijsvlucht op Quiévrain ingericht. De maatschappij maakt gebruik van de constateurs van het merk Toulet

vervoermaterieel, de ingewikkelde zaak met betrekking tot het sturen van telegrammen en de vergezellers (de convoyeurs), de beteugeling van de wildstrokerij en de bescherming van de reisduiven. Verder, wat belangrijk is voor het bestaansrecht van de Nationale Bond, wordt ook het ontwerp en de vorm besproken van een bondsring, een generieke ring te gebruiken door alle bonden van België.³⁷ Op de laatste dag besluit de Belgische afvaardiging een nationaal verbond te stichten met als naam *Fédération Colombophile Belge* (F.C.B.) of *Belgische Duivenliefhebbers-*

bond (B.D.B.). Later, in 1954 wordt dit de *Koninklijke Belgische Duivenliefhebbersbond* (K.B.D.B.). De stichting vindt plaats op 27 november 1910 op de algemene vergadering van afgevaardigden van Belgische duivenliefhebbers en duivenliefhebbersmaatschappijen. Er wordt een middenbestuur gekozen met onder meer de Geraardsbergse drukker en uitgever Van Hauwermeiren als toegevoegd lid.³⁸ Het bestuur van de Oost-Vlaamse afdeling is in Geeraardsbergen gevestigd. Het comité bestaat uit E. Van Hauwermeiren, voorzitter, en erevoorzitter K. Meert

uit Aalst. De secretarissen zijn Edgard Gobbers, eigenaar van de brouwerij *Le Cornet* te Geraardsbergen en Fr. Geirnaert uit Gent. De ondervoorzitters zijn Leon De Donder (Ronse) en een zekere Ghys (Oudenaarde). A. De Meester uit Scheldewindeke is de penningmeester.⁴⁰ Op de buitengewone algemene vergadering van 4 december 1921 wordt besloten de B.D.B. om te vormen tot een vzw. overeenkomstig de wet van 27 juni 1921. De Nationale Duivenliefhebbersbond wordt overeenkomstig de wet van 28 augustus 1921 en de wet van 24 juli 1923, aangenomen door

37. Het eerste wereldcongres voor duivenliefhebbers had in 1889 plaats te Parijs.

38. *De Reisduif*, 3 december 1910, p. 1, k. 1 en 2. De bondsring, een gewone ring, kost 27 fr. per duizend. Er worden ook betere ringen voorzien maar daarvoor is er nog geen prijs bepaald. Er wordt zelfs een bijzondere ring gemaakt die 80 fr./1.000 zal kosten.

39. *De Reisduif*, 26 november 1910, p. 1, k. 1 en 2.

40. *De Reisduif*, 18 maart 1911, p. 1, k. 2.

de ministeries van Landsverdediging en Financiën om zijn medewerking te verlenen aan de volledige uitvoering van de wetbepalingen betreffende de duivenliefhebberij.⁴¹

Duivensport: een dure hobby?

In 1911 wordt het aantal duivenmelkers nationaal op ongeveer 90.000 geschat. Men gaat er van uit dat elke duivenmelker gemiddeld 35 duiven heeft zodat het totaal aantal duiven op meer dan 3 miljoen wordt geschat. Volgens *De Volksgazet*, een liberaal weekblad, spendeert een duivenmelker ongeveer 1,5 centiem per duif en per dag aan voedsel. Op jaarbasis is dat 5.5 fr. of voor het ganse land bedraagt dit meer dan 16 miljoen fr. aan duiveneten. Voegt men daarbij de ringen, de keven, de verzending- en vervoerskosten per spoorweg, het sturen van telegrammen enz. dan spendeert men in de duivensport gemakkelijk 30 miljoen fr. per jaar. Dat allemaal om aan te geven dat de duivensport voor de werkmensen een nutteloos en duur tijdverdrijf is, want: *"het is meestal de geringe man die er zijne duurgewonnen centjes bij verkwist tot nadeel van hem en gansch zijne familie."* *De Volksgazet* doet dan ook een oproep om de overheid te bewegen *"dit verderfelijke duivenspel"* tegen te werken en *"die drift in te tomen"*. Een wat vreemde stellingname natuurlijk, want het is de overheid die bij elke duivenprijskamp *"den eersten prijs speelt"*. De schrijver van het artikel denkt luidop en vraagt zich af of er geen waardige alternatieven bestaan voor de duivensport. Zo zou volgens hem de *"kiekenliefhebberij"* gedeeltelijk het spelen met duiven kunnen vervangen. Gelukkig zijn er ook mensen die het duivenspel zien als een ontspanning voor de werkmans. Ook hij mag in iets zijn vermaak zoeken.⁴²

Cercle de la Dendre, juli 1911
(Verzameling Jean Marquebreuck)

Le Cercle de la Dendre/De Denderbond organiseert zowel regionale als provinciale vluchten. De maatschappij, nog steeds gevestigd bij Van Keymeulen, organiseert op 2 juni 1912 een wedstrijd op Orléans (340,2 km). De week nadien vliegt men op Tours (441,9 km). Alle liefhebbers die in een straal van 25 km rond Geraardsbergen wonen, met uitzondering van Oudenaarde, Gavere, Bever, Ronse en Gontrode en beperkt tot de Schelde, mogen meedoen. De voorzitter is Achilles Byl. Ere-voorzitter is dr. H. Van de Velde. Ondervoorzitters zijn: E. Vandercam, D. Van Nieuwenhove en O. Van Oudenhove. De organisatie heeft ook twee secretarissen: E. Van Hauwermeiren en E. Van Keymeulen.⁴³

Het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog legt de duivensport stil

Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog verandert alles. Als maatregel voor het geval er een

onverwachte mobilisatie zou komen wordt met een aantal duivenmaatschappijen overeengekomen dat zij getrainde duiven moeten leveren voor het overbrengen van berichten. Het belang van de postduif voor communicatie- en spionagedoeleinden wordt hoog geschat. Wie toch met zijn duiven op stap gaat riskeert dat ze in beslag worden genomen. De vogels mogen niet meer vrij rondvliegen.

Een van de meest stringente maatregelen van de Duitse bezetter is de opdracht om in het operatiegebied alle postduiven te doden. Door deze oorlogsmaatregelen worden de wedvluchten tot nader order stilgelegd.

Dirck Surdiacourt
Mei 2016

Geraadpleegde werken:

A. BATTAGLIA, P. BEERENS, F. BARBIER, J. CRABBE, *Les Secrets de la colomophilie*, Châtelet, s.d..
RODENBACH Félix, *La Colombophilie belge*, 2e éd., Bruxelles, 1896.
ROSOOR Jules, *La Colombophilie*, Tourcoing [1890].
WITTOUCK Sylvain, *La Colombophilie moderne*, 2e éd., Bruges, 1898.

Met dank aan:

Tom Aerts (*Tom's Pigeon Museum*), Tom Van Nieuwenhuyze, Els Veraverbeke (Huis van Alijn, Gent),
In Geraardsbergen: interview met Pierre De Rijst (voorzitter van de duivenmaatschappij *Eerlijk Duurt Langst* uit Viane), Bernard Van Audenhove (voorzitter van de duivenmaatschappij *De Witte Pen* uit Zarlardinghe), André Huwé (oud-voorzitter van de Geraardsbergse duivenvereniging *Gelijkheid voor Allen*), Marcel Reygaerts (oud-secretaris van de Zandbergse duivenmaatschappij *De Snelvliegers*), Georges Gevaert (duivenmelker, Goeferdinge), en Jozef Mangelinckx.

Bijzondere dank aan Jacques De Ro, Jean Marquebreuck, Johnny De Nie, Ronny Cromphaut, Julien Matthys, Johan François en Ward Byl.

41. Advocatenkantoor Elfri De Neve, www.elfri.be/duivensport-wetgeving, december 2015.

42. *De Volksgazet*, 19 maart 1911, p. 1.

43. Affiche. De groep commissarissen bestaat uit: Albert Stevens (Moerbeke), Auguste De Meester (Scheldewindeke), Romain Stevens (Balegem), Maurice Vandeveld (Oosterzele), René Walraeve (Eename), L. Van Frachen (Haaltert), A. Prieels (Aspelare), Cyriel Meert (Maria-Oudenhove), Victor Eeckhoudt (Nederzwalm), Emile Dogimont (Elzele), Louis Hermant (Elzele), Henri Hüge (Lessen), Théophile Breynaert (Geraardsbergen), Raphaël Spitaels (Geraardsbergen), H. t'Kint (Herzele), G. Hoebeke (Nederbrakel), Fernand Borremans (Geraardsbergen), Cyrille Paquay (Geraardsbergen), Emile Windels (Deftinge), J. Gondry (Twee-Akren), J. Kielemoes (Bottelare), Th. Peerts (Onkerzele) en R. Bruylant (Denderwindeke).